

N:o 40.

Ank. till Riksd. Kansli den 8 Mars 1886, kl. 1 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändradt sätt för offentliggörande af allmänna kungörelser och tillkännagifvanden.

Till Lag-Utskottets handläggning har af Andra Kammaren hänvisats en inom nämnda Kammare af Herr *E. J. Ekman* väckt motion, N:o 60, hvaruti anföres:

För närvarande finnes intet annat sätt för publicerandet af Kongl. Maj:ts, landshöfdingeembetenas eller annan offentlig myndighets kungörelser med bindande kraft, vare sig för menigheterna i sin helhet eller för enskilda medlemmar af dem, än genom det offentliga uppläsandet deraf från predikstolarne i våra kyrkor. Endast ett sådant publicerande hade officiel giltighet, då fråga vore om tid för besvärs inlemnande eller för bevakande på annat sätt af ens rättigheter. Att i städer myndigheter plägade meddela sina kungörelser i stadens tidningar vore helt och hållet ett frivilligt tillmötesgående, hvartill de i allmänhet icke hade någon skyldighet. Att emellertid det närvarande sättet för publikation med officiel giltighet nu mera vore i högsta grad opraktiskt, för att icke säga vådligt, vore lätt att inse, om man besinnade: 1:o) att medlemmar af lagliga dissenterförsamlingar alls icke infunne sig på svenska kyrkans predikolokaler på söndagsförmiddagarne, hvilket man ej heller skäligen kunde begära; 2:o) att äfven medlemmar af svenska kyrkan egde rättighet enligt Kongl. förordningen af den 11 December 1868 att under pågående gudstjänst samlas till Guds ords betraktande på annat ställe än i kyrkosalen, blott detta icke egde rum så nära denna lokal att gudstjänsten deraf störes, af hvilken rättighet tusentals svenska medborgare begagnade sig, mången gång i en sådan utsträckning,

att de enskilda samlingslokalerna vore öfverfyllda af menniskor, under det att kyrkorna mångenstädes stode nästan tomma; 3:o) att till och med de, som besökte svenska kyrkans predikolokaler, i flesta fall lemnade kyrkan genast efter gudstjenstens slut och icke inväntade kungörelsernas uppläsande, hvadan det ofta hände, att den tjenstgörande presten jemte kyrkobetjeningen vore de ende, som vore qvar i kyrkan under publicerandet af nämnda kungörelser. Särskildt vore detta händelsen i städerna. — Det torde dock vara statens oafvisliga pligt att utan hänsyn till kyrkliga och religiösa förhållanden tillse, att dess medlemmar finge del af dessa mången gång viktiga publikationer, hvilka anginge den borgerliga rätten, på ett sätt, som uppfylde sitt ändamål. Kunde det tydligt bevisas, att det hittills brukliga sättet för kungörelsers publicerande nu icke mera uppfylde sitt ändamål, så torde tiden vara inne, att ett lämpligare sätt väljes.

På grund af hvad motionären sålunda anför föreslår han, att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga de åtgärder, som erfordras, på det att publicerandet af myndigheternas kungörelser och af öfriga offentliga handlingar, som förut blifvit från predikstolarne i kyrkorna upplästa, måtte ske på annat sätt än hittills, så att allmänheten måtte derom få nödig kännedom.

Såsom motionären anför, skola, enligt gällande föreskrifter, åtskilliga Kongl. Maj:ts förordningar och andra myndigheters kungörelser uppläsas från predikstolarne; hvarjemte enskilda tillkännagifvanden af allehanda slag på samma sätt meddelas allmänheten. Enligt föreskrifterna i 2 kap. 5 § af 1686 års kyrkolag samt 32 § af Kongl. resolutionen på Presterskapets besvär den 10 Mars 1719 skulle Kongl. Maj:ts och Dess Befallningshafvandes kungörelser äfvensom lysningar efter borttappadt och stulet gods uppläsas från predikstolen, »sedan bönerne äro förrättade», d. v. s. innan gudstjensten blifvit afslutad; hvaremot alla andra verldsliga saker skulle på kyrkovallen eller i socknestugan afkunnas. I sistnämnda bestämmelse gjordes genom Kongl. resolutionen på allmogens besvär den 9 December 1766, § 10, den ändring, att alla kungörelser och publikationer, som från Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, embetsmän eller någon undersåte ankomme till kyrkorna, skulle å predikstolarne, men icke å kyrkovallen uppläsas. Då det emellertid ansågs störande, att gudstjensten afbröts genom uppläsandet af alla dessa tillkännagifvanden, förordnades den 8 Maj 1849, att, med undantag af bönedagsplakat, hvilka, såsom varande af religiös egenskap, efter predikan och näst efter bönen »Fader vår» borde uppläsas, alla

andra Kongl. Maj:ts förordningar och auktoritetens samt enskilda personers kungörelser skulle omedelbart efter gudstjenstens slut från predikstolen af presten uppläsas i den ordning, som dittills varit föreskrifven. Hvad sålunda blifvit stadgadt är ännu gällande lag.

Vid 1868 års Kyrkomöte väcktes flera motioner i syftning, att uppläsandet från predikstolarne af alla slags kungörelser måtte antingen helt och hållet upphöra eller i väsentlig mån inskränkas. I anledning af dessa motioner ingick ock Kyrkomötet till Kongl. Maj:t med en skrifvelse, hvaruti i synnerhet framhölls den störande inverkan, som uppläsandet af världsliga kungörelser omedelbart efter gudstjenstens slut måste utöfva på de i gudstjensten deltagande, hvarjemte äfven antyddes, att ifrågavarande sätt för nämnda handlingars offentliggörande numera icke vore ändamålsenligt; och anhöll Kyrkomötet om vidtagande af sådana åtgärder, som Kongl. Maj:t kunde finna af omständigheterna påkallade, på det kungörelsens och allmänna författningars uppläsande å predikstolarne måtte upphöra, men att så vidt detta i afseende å Kongl. Maj:ts kungörelser mötte hinder, Kongl. Maj:t likväl täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke antalet af de författningar och kungörelser, hvilkas uppläsande anbefaldes, kunde i väsentlig mån inskränkas.

I anledning af denna Kyrkomötets framställning lät Kongl. Maj:t utarbeta ett förslag till förordning angående förändradt sätt för offentliggörande i kyrka af allmänna författningar och kungörelser samt enskilda tillkännagifvanden, hvilket förslag hufvudsakligen innehöll: att det hittills föreskrifna årliga offentliggörandet i kyrka af vissa i Svensk författningssamling intagna kungörelser skulle upphöra, att så väl de i nämnda samling intagna författningar och kungörelser som Öfverståthållare-embetets och Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i de tryckta länskungörelserna meddelade kungörelser icke vidare skulle i kyrka fullständigt uppläsas i andra fall, än när sådant särskildt förordnades, att då dom, utslag eller resolution borde medelst offentliggörande i kyrka någon menighet delgifvas, skulle för sådant ändamål, jemte uppgift å den myndighet, som domen, utslaget eller resolutionen meddelat, och å den menighet beslutet anginge, endast sjelfva beslutet med besvärshänvisning uppläsas; att deremot de kungörelser, hvilka ej vore att hänföra till de ofvanomförmälda, men likväl till följd af vederbörande embetsmyndighets förordnande skulle i kyrka allmänheten delgifvas, så ock sådana meddelanden af kommunala embetsmän eller enskilda personer, hvilka på grund af föreskrift i lag borde i kyrkan offentliggöras, skulle för sådant ändamål der fullständigt uppläsas; men

att, i fråga om alla andra enskilda meddelanden, allenast ett tillkännagifvande derom, att sådana meddelanden blifvit till en af vederbörande kommunalstyrelse utsedd person aflemnade för att hållas kommunens medlemmar tillgängliga jemte en kort uppgift om de ämnen meddelandena afsåge, borde i kyrka uppläsas.

Detta förslag blef af 1873 års Kyrkomöte godkänt och framlades derefter för 1874 års riksdag, som dock förklarade sig icke kunna antaga detsamma.

Frågan återupptogs emellertid vid 1878 års Kyrkomöte i en af Herr C. G. Hammarskjöld väckt motion. Med bifall till hvad i denna motion föreslagits, aflät Kyrkomötet till Kongl. Maj:t en skrifvelse, hvaruti Kyrkomötet anhöll: 1:o) att Kongl. Maj:t täcktes, med upphäfvande af Kongl. resolutionen den 9 December 1766 § 19 samt Kongl. förordningen den 8 Maj 1849, den sistnämnda i hvad den anginge kungörande i kyrkorna så väl af Kongl. Maj:ts förordningar utom bönedagsplakat, som ock af auktoritetens och enskilda personers kungörelser, förordna som följer: »Der Konungens förordningar samt myndigheters och enskilda personers kungörelser skola församling i kyrka delgifvas, skall det sålunda ske, att gudstjensten ej derigenom afbrytes;» 2:o) att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga sådana åtgärder, som kunde finnas af omständigheterna påkallade, att uppläsande i kyrkorna af andra kungörelser och författningar än dem, som stå i sammanhang med det kyrkliga lifvet, måtte så fort ske kunde upphöra. Med det i förra delen af skrifvelsen formulerade författningsförslaget afsågs, att derest en sådan författning af Kongl. Maj:t och Riksdagen antoges, Kyrkomötets hörande icke skulle vara erforderligt för de förändringar, som Kongl. Maj:t och Riksdagen i öfrigt kunde finna lämpligt att besluta i afseende å kungörelsens uppläsande i kyrkorna.

Denna Kyrkomötets framställning föranledde icke någon Kongl. Maj:ts åtgärd.

I skrifvelse den 8 Oktober 1883 förnyade Kyrkomötet sin i förra delen af 1878 års skrifvelse gjorda hemställan samt anhöll vidare, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke — intill dess sådan åtgärd kunde vidtagas, hvarigenom publicerandet i kyrkorna af andra kungörelser och författningar än dem, som stå i sammanhang med det kyrkliga lifvet, kunde upphöra — frågan om dessa handlingars offentliggörande kunde ordnas på det sätt, att, med upphäfvande af skyldigheten för prest att från predikstol uppläsa Kongl. författningar samt myndigheters och enskildes kungörelser, prest ålades att medelst anslag å en på lämpligt ställe i kyrka eller vapenhus anbragt

tabula för hvarje söndag bereda allmänheten tillfälle att taga kännedom om de till offentliggörande ankomna handlingar.

Ikke heller denna framställning har hittills föranledt någon åtgärd från Kongl. Maj:ts sida.

Såsom af den här ofvan lemnade redogörelsen för de förslag i förevarande ämne, som i senare tider blifvit framställda, kan inhemtas, har Kyrkomötet visserligen upprepade gånger uttryckt sin önskan, att publicerandet af sådana handlingar, som icke röra det kyrkliga lifvet, måtte helt och hållet från kyrkorna förvisas, men icke tilltrött sig att gifva anvisning på någon annan publikationsform, som skulle kunna på ett tillfredsställande sätt ersätta den nu föreskrifna formen. Med det af Kongl. Maj:t för Kyrkomötet och Riksdagen framlagda förslag i ämnet afsågs heller icke ett fullständigt upphörande af kungörelsens m. fl. handlingars uppläsande i kyrkorna, utan endast en inskränkning deri.

Uti den nu föreliggande motionen yrkas, att publicerandet af sådana handlingar, som för närvarande pläga från predikstolarne i kyrkorna uppläsas, måtte ske på annat sätt än hittills; men motionären har icke lemnat den ringaste antydning om hvad som borde sättas i stället för det nu brukliga sättet.

Det torde icke heller vara lätt att angifva någon annan form af offentliggörande, som på ett lika tillfredsställande sätt skulle uppfylla så väl samhällets som den enskildes anspråk. Utskottet anser ock för sin del, att den nu vedertagna formen ännu är, i det hela taget, den för förhållandena i vårt land mest lämpliga.

Hvad angår de två första skäl, motionären för den nuvarande publikationsformens afskaffande anført, kan Utskottet icke tillmäta dem någon vidare betydelse. Så väl främmande trosbekännare som medlemmar af svenska kyrkan, hvilka hellre söka uppbyggelse i enskilda sammankomster än i den allmänna gudstjensten, äro ju, om de icke på annat sätt kunna skaffa sig kännedom om kungörelsernas innehåll, i tillfälle att vid gudstjenstens slut infinna sig i kyrkan för att åhöra kungörelsernas uppläsande. Beträffande vidare motionärens uppgift, att allmänheten omedelbart efter gudstjenstens slut lemnar kyrkan, så att den tjenstförrättande prestmannen vanligen blefve ensam med kyrkobetjeningen under kungörelsernas uppläsande, så torde väl förhållandet stundom vara sådant i städerna, der allmänheten genom tidningar eller på annat sätt kan skaffa sig upplysning om tillkännagifvandenans innehåll. Deremot är förhållandet på landsbygden, så vidt Utskottet känner, icke sådant som motionären uppgifvit. De der bosatte personer, hvilka hysa intresse för allmänna angelägenheter, torde, åtminstone i

de flesta delar af vårt land, i allmänhet qvarstanna i kyrkorna, för att åhöra de tillkännagifvanden, som uppläsas från predikstolen.

Denna form för allmänna och enskilda tillkännagifvanden torde ock på landsbygden hafva så ingått i vårt folks seder och uppfattningssätt, att en rubbning deri ej bör företagas utan synnerligen tvingande skäl. Allmänheten på landet skulle troligen hafva ytterst svårt att finna sig till rätta med en annan publikationsform och att tillägga denna samma betydelse som den nu brukliga.

Slutligen vill Utskottet framhålla, att uppläsande i kyrkan såsom form för offentliggörande af en handling är så lätt att konstatera, att några tvister derom svårligen kunna uppstå — en fördel af det nuvarande förfarandet, som ur rättssäkerhetens synpunkt ej är att förakta. Utskottet finner sig sålunda böra hemställa,

att motionen ej må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 8 Mars 1886.

På Lag-Utskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

af Herrar *Bergström, Hasselrot* och *J. Andersson* i Lysvik, hvilka ansett, att Utskottet bort tillstyrka Riksdagen aflåtande af skrifvelse till Konungen, med begäran:

1:o) att Kongl. Maj:t måtte med upphäfvande af Kongl. resolutionen på Allmogens besvär den 9 December 1766, § 10, samt Kongl. Förordningen den 8 Maj 1849, den sistnämnda i hvad den anginge kungörande i kyrkorna så väl af Kongl. Maj:ts nådiga förordningar utom bönedagsplakat som ock af auktoritetens och enskilda personers kungörelser, förordna som följer:

»Der Konungens författningar samt myndigheters och enskilda

personers kungörelser skola i kyrka offentliggöras, skall det ske så att gudstjenst ej derigenom afbrytes».

2:o) att Kongl. Maj:t tacktes taga i nådigt öfvervägande, huru vida icke — intill dess sådan åtgärd kunde vidtagas, hvarigenom publicerandet i kyrkorna af andra kungörelser och författningar än dem, som stode i sammanhang med det kyrkliga lifvet, kunde upphöra — frågan om dessa handlingars offentliggörande kunde ordnas sålunda, att, med upphäfvande af skyldigheten för prest att från predikstol uppläsa nådiga författningar samt myndigheters och enskildes kungörelser, prest skulle åläggas att hvarje söndag låta offentliggöra de för sådant ändamål ankomna handlingar på det sätt, att de antingen anslages å en på lämpligt ställe i kyrka eller vapenhus anbragt tafla eller ock, derest sådant anslag ej lämpligen kunde ega rum, upptoges å en på nämnda tafla anslagen förteckning, utvisande deras rubrik eller innehåll; samt

af Herr *Clässon*, att Utskottet bort tillstyrka Riksdagen aflåtande af skrifvelse till Konungen med anhållan, det Kongl. Maj:t tacktes vidtaga sådana ändringar i gällande bestämmelser rörande förevarande ämne, att från predikstolarne skulle endast kortare kungörelser, såsom om kommunalstämmas eller kyrkostämmas hållande, tings begynnande eller afslutande m. m. fullständigt uppläsas, och att, rörande längre kungörelser samt Kongl. Maj:ts författningar, endast behöfde omförmälas, att de för offentliggörande ankommit till kyrkan och att de under viss tid funnes tillgängliga å det rum, som af församlingen dertill bestämts.

Herrar *Bokström* och *H. Andersson* i Nöbbelef hafva begärt få här antecknad, att de icke deltagit i ärendets behandling inom Utskottet.
